

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحلیل فقهی و حقوقی معاملات سلف
در بورس
(عملی - کاربردی)

مؤلف:

خدیجه رضایی

وکیل پایه یک دادگستر

۱۳۹۹

- www.ketab.ir
- سرشناسه : رضایی، خدیجه، ۶
عنوان و نام پدیدآور : تحلیل فقهی حقوقی معاملات آتی در بورس (عملی - کاربردی) / مولف خدیجه رضایی.
مشخصات نشر : تهران: مهرکلام، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری : ۱۲۸ ص
شابک : 978-622-6896-66-5
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۱۵-۱۲۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع : معاملات آتی (فقه)
موضوع : Futures (Islamic law)
موضوع : معاملات آتی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع : Futures -- Law and legislation -- Iran
موضوع : اوراق بهادار اسلامی
موضوع : Securities, Islamic
رده بندی کنگره : BP۱۹۰/۱
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۲۷
شماره کتابشناسی ملی : ۷۳۶۳۲۹۵

دفتر مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، پلاک ۷۴

شماره تماس: ۶۶۴۶۳۲۴۵

www.mehrekalam.ir

تحلیل فقهی و حقوقی معاملات سفته در بورس

(عملی - کاربردی)

مؤلف: خدیجه رضائی

چاپ اول: ۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰ نسخه

چاپ: غزال

صفحه آرای: بنیامین غفاری

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و متعلق به انتشارات مهر کلام است.

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۹۶-۶۶-۵

فهرست مطالب

۱۱	.....	بیشکفتار
۱۳	.....	مقدمه
۱۵	.....	فصل اول: مفاهیم و کلیات
۱۶	.....	مبحث اول: معاملات سلف
۱۷	.....	کفتار اول: مفهوم سلف
۱۸	.....	بند اول: سلف در اصطلاح فقهی
۲۰	.....	بند دوم: سلف در حقوق موضوعه
۲۱	.....	کفتار دوم: تاریخچه عقد سلف
۲۵	.....	کفتار سوم: جواز بیع سلف
۲۷	.....	کفتار چهارم: ماهیت سلف
۳۲	.....	کفتار پنجم: شرایط واحکام بیع سلف
۳۳	.....	بند اول: شرایط بیع سلف
۴۱	.....	بند دوم: احکام بیع سلف
۴۴	.....	مبحث دوم: تعریف بورس و تاریخچه آن
۴۴	.....	کفتار اول: تعریف بورس
۴۴	.....	کفتار دوم: تاریخچه بورس

- ۲۴ ..... بند اول - در جبران
- ۴۶ ..... بند دوم - در ایران
- ۴۷ ..... گفتار سوم - تعریف بورس اوراق بهادار
- ۵۰ ..... گفتار چهارم - معاملات بورسی
- ۵۳ ..... فصل دوم: معاملات سلف در بازار سرمایه و محدودیت‌های آن
- ۵۴ ..... مبحث اول: اهمیت و کاربرد معاملات سلف
- ۵۴ ..... گفتار اول: اهمیت معاملات سلف
- ۵۶ ..... گفتار دوم: کاربرد معاملات سلف در بازار سرمایه
- ۵۷ ..... بند اول: تأمین مالی - گام‌های اقتصادی
- ۵۷ ..... بند دوم: پوشش - سگ
- ۵۸ ..... بند سوم: جبران کسری بودجه
- ۵۹ ..... بند چهارم: ابزار سیاست پولی - بانای عملیات بازار باز
- ۵۹ ..... بند پنجم: کشف قیمت
- ۶۰ ..... مبحث دوم: چالش‌ها و محدودیت‌های ناشی از سلف در بازار سرمایه
- ۶۱ ..... گفتار اول: شرط ضرورت قبض فی المجلس ثمن
- ۷۹ ..... گفتار دوم: شرط ممنوعیت فروش مبیع قبل از سررسید
- ۸۷ ..... فصل سوم: قرارداد سلف موازی، راهکار معاملات سلف در بورس
- ۸۷ ..... مبحث اول: تبیین قرارداد سلف موازی
- ۸۸ ..... گفتار اول: قرارداد سلف موازی استاندارد به عنوان ابزار معاملات بورس
- ۹۷ ..... گفتار دوم: اهداف و مزایای قراردادهای سلف موازی استاندارد
- ۹۹ ..... گفتار سوم: سازوکار اجرایی سلف موازی استاندارد
- ۱۰۱ ..... بند اول: حالت اول
- ۱۰۲ ..... بند دوم: حالت دوم
- ۱۰۳ ..... مبحث دوم: تفاوتها و شباهتهای کارکردی سلف موازی استاندارد و قراردادهای اتی
- ۱۰۴ ..... مبحث سوم: ملاک‌های انتخاب دارایی پایه قرارداد سلف موازی

- مبحث چهارم: تجربه کشورهای اسلامی در معاملات سلف موازی ۱۰۷
- مبحث پنجم: نقاط ضعف قرارداد سلف موازی ۱۰۹
۱. فقدان استقلال ۱۱۰
۲. غیر واقعی بودن ۱۱۱
- جهت گیری مولف ۱۱۵
- فهرست منابع ۱۲۱

www.ketab.ir

پیشگفتار

یکی از موضوعات اساسی در زمینه عقد سلف، بررسی امکان بهره‌گیری از آن به عنوان یکی از ابزارهای معامله در بازار سرمایه و بورس است. این امر به دلیل نیاز و ضرورت معاملات سلف در بازارهای سرمایه همواره محل سوال و بحث بوده است. سوال اساسی که در این زمینه مطرح است این است که معاملات سلف در بازار سرمایه با چه محدودیت‌هایی مواجه بوده و قراردادهای سلف موازی استاندارد که به عنوان راهکار این محدودیت‌ها ارائه شده دارای چه ویژگی‌هایی است؟ روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی، تطبیقی و گردآوری اطلاعات از طریق کتابخانه‌ای است. یافته‌های تحقیق بیانگر این امر است که در کتب فقهی برای بیع سلف، احکام متعددی برای آن ذکر شده است. یکی از احکام قبض ثمن فی المجلس است که برای استفاده از این قرارداد به عنوان یکی از ابزارهای معامله در بازار سرمایه محدودیت ایجاد میکند، زیرا در بسیاری از معاملات امروزه، به این شرط التزامی ندارند و عملاً این نوع معاملات را انجام میدهند و از طرف دیگر، ممنوعیت فروش مبیع سلف قبل از قبض است که با موضوع ما ارتباط نزدیکی دارد و یکی از محدودیت‌های عمده در راستای اعمال قراردادهای سلف به شکل امروزی محسوب می‌شود و مانع ایجاد بازارهای ثانوی و معاملات بعدی روی مسکن می‌باشد. همین محدودیت است که باعث شکل‌گیری قرارداد سلف موازی استاندارد شده که بر اساس آن مقدار معینی از دارایی پایه براساس مشخصات قرارداد سلف موازی استاندارد به فروش می‌رسد. وجه قرارداد مذکور باید به صورت نقدی در مهلت تسویه و طبق مشخصات قرارداد پرداخت و دارایی پایه در سررسید تحویل شود. باتوجه به لزوم قبض ثمن در مجلس عقد در قرارداد سلف، این مسئله در تعریف بند ۱۹ ماده یک دستورالعمل اجرایی معاملات سلف استاندارد در بورس کالای ایران، مورد تأیید

قرار گرفته و همچنین بر استقلال دو قرارداد سلف از یکدیگر و وجود گواهی دال بر حواله تصریح شده است. پیشنهاد میشود برای اینکه این نوع قرارداد در تمام معاملات مورد استفاده قرار گیرد دستورالعملهای شفاف در خصوص آن تدوین شود.

www.ketab.ir